درباره «کلکسیون»

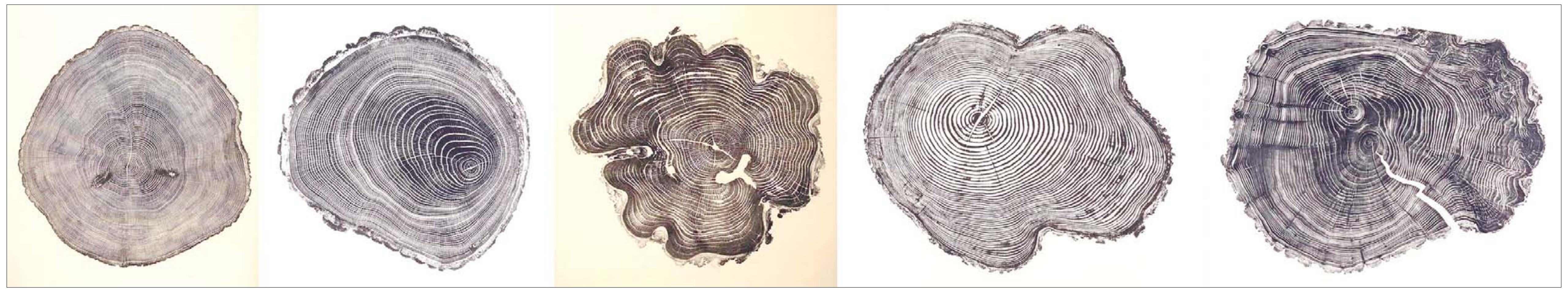

محمد سعید حنایی کاشانی

اواخر جمعه شب، ۱۸ اسفند، به لطف دوستی خبردار شدم که مروری یا نقدی بر ترجمه من از کتاب «فلسفه فرانسوی و آلمانی»، نوشته رابرت چ. سالومون، به قلم آقای محمد مهدی اردبیلی، با عنوان «کلکسیونی از اشتباهات در ترجمه»، در روزنامه «شرق»، شنبه ۱۲ اسفند ۹۶، منتشر شده است و سپس در یکی دو سایت فرهنگی و غیرفرهنگی و نیز کانال تلگرامی نویسنده بازنشر شده است. جدا از اینکه انتشار مرور یا نقد «ترجمه» کتاب در «روزنامه کثیرالانتشار» چه جایگاهی دارد و با چه اهدافی صورت می‌گیرد و آیا اصلاً می‌تواند کاری علمی و دارای ضوابط حرفه‌ای و اخلاقی متناسب با کار نقد شمرده شود (نقد فنی و علمی کتاب را برای چه کسانی می‌نویسیم؟ کدام مخاطبان؟)، یا مقصود از آن اصلاً چیزی دیگر است، اکنون پرسش نمی‌کنم، چرا که دیدن چیزهای بسیار در میان سطرهای آن نوشتار (و نیز بیرون از آن) چندان هم دشوار نیست! اگر دوستی مرا خبردار نمی‌کرد شاید تا مدت‌ها چیزی هم از آن نمی‌شنیدم. چه خوب بود که نویسنده و ناشر (دبیران روزنامه)، اگر نه پیش از ...

[بقیه متن این مقاله در این اسکن با وضوح کافی خوانده نشد.]

کلکسیونی از اشتباهات در ترجمه

...

۴. عنوان کتاب: چرا «فلسفه اروپایی» و «فلسفه فرانسوی و آلمانی» و نه «فلسفه قاره‌ای»؟

نخست، من هرگز برای فلسفه صفت «قاره‌ای» ...

۵. سولومون، سالومون یا «سالمن»!

...

گفته‌ها

حلقه مستدام طبیعت و خط مستمر تاریخ

جواد غلامرضاکاشی: طبیعت در بزنگاه خود دوباره تازه می‌شود، زندگی از نو آغاز می‌کند، سر از خواب سنگین زمستانی برمی‌دارد و با شکوفه‌های تازه و پرطراوتش سلام می‌کند به زمین، سلام می‌کند به آفتاب و سلام می‌کند به آدمیانی که عاشقانه به آن می‌نگرند. در چهارگانه بهار و تابستان و پاییز و زمستان همچنان چرخیده و بازیگوشانه در سرما و خشکی فرود آمده و در بهار و هزار شکوفه تازه دوباره سر بر می‌آورد.

آدم‌ها اما وضع متفاوتی دارند. یک پا در چرخه طبیعت دارند. از آن برآمده‌اند و به آن دوباره باز می‌گردند. هریک از ما پیش از آنکه باشیم، بخشی از همین چرخه بی‌پایان مرگ و تولد طبیعت بودیم، سرانجام نیز به این چرخه بازخواهیم گشت. اما یک پا نیز در تاریخ داریم. ما نقطه‌ای هستیم در خط تحولات تاریخی. بنشینی و رصد کنی، تاریخ قطاری است که هیچ‌گاه از رفتن باز نایستاده است. حتی یک دم نیز به خواب نرفته، هیچ‌گاه در هیچ ایستگاهی نایستاده است. از طوفان‌های بزرگ عبور کرده، بلندی‌ها و سقوط‌های دهشتناک را به چشم دیده و همچنان گذر کرده است. هریک از ما اینک در یک نقطه متمایز تاریخی سکونت داریم. خطی در پشت سر ما به روز ازل رسیده است و خطی پیشاروی ما به ابد.

حلقه مستدام طبیعت و خط مستمر تاریخ دو حکایت‌اند و شاید تمایز ما با جانداران دیگر در همین دوسنخی‌بودن است. جانداران تنها چرخش در حلقه مرگ و حیات دوباره را تجربه می‌کنند و ما آدمیان، با دو ساحت زندگی می‌کنیم، یکی چرخش مدام و دیگری زندگی در تاریخ. ناچاریم به حرکت در مسیری که آغازی دارد اما پایانش نادیدنی است. تاریخ مثل قطاری است که هر یک از ما، روزی به درون آن پرتاب شده‌ایم و روزی از پنجره آن به بیرون پرتاب می‌شویم. سپرده می‌شویم به طبیعت، به چرخه بی‌پایان مرگ و تولد. ما به اعتبار همین زیست دوگانه، با دو سنخ حقیقت دست‌به‌گریبانیم. فراخوان شده‌ایم به سجده‌کردن در دو معبد. به اعتبار وجود طبیعی‌مان، باید فراموش کنیم که چه فرهنگ و دین و تاریخ و تعهداتی داریم. جزئی هستیم از یک نظام پیچیده و هماهنگ و پرشکوه. آزاد و رها از زبان و جایگاه تاریخی و سنت‌های بشری. حتی تعهدات خانوادگی و نسبت‌های خویشی و دوستانه. سجده‌ساییدن به آستان حقیقت اینجا شادمانه است و آزاد و رها از هر قیدی. اینجا تولد تو روز و ساعت مشخصی ندارد. همواره در چرخه تولد بوده‌ای و همچنان خواهی بود. اینجا مرگ نیز ساعت مشخصی ندارد. همواره در چرخه مرگ بوده‌ای و خواهی بود. مرگ همان تولد است و تولد همان مرگ. زوال تن تولد دوباره است و تولد دوباره همان زوال. اینجا را به قیود تاریخی و فرهنگی آلوده نباید کرد. اینجا آدمی با برگ و آب و باد نسبتی وثیق‌تر از آدمیان دیگر دارد.

به اعتبار ساحت تاریخی‌ات اما، باید به آستان حقیقتی سجده بسایی که پر است از تعهد و قید. در این ساحت، حقیقت کوله‌بار امانتی است که از پیشینیان به دوش تو افتاده است و زندگی برای تو چیزی نیست جز اینکه این کوله‌بار امانت را به دیگران بسپاری. اینجا تولد تولد است و مرگ مرگ. هر دو ساعت و روز مشخصی دارند و در فاصله این دو رویداد، می‌توانی عاری از هر تعهدی زندگی کنی. اما محکوم خواهی شد تا تنها تباهی و بی‌معنایی و پوکی و پوچی زندگی را تجربه کنی. این‌جا در این ساحت، حقیقت به هیچ روی شادمانه نیست. عبوس است و جدی و حماسی. اگر نمی‌خواهی زندگی را لخت و بی‌خون و سرد تجربه کنی، باید دل بدهی به طنین قلبی که تاریخت را زنده نگاه می‌دارد. مردمان هر دیار و فرهنگی به نحوی کوله‌بار آزادی و عدالت و کرامت انسانی خود را از شرارت‌ها و آتش‌ها و طوفان‌ها و دوران‌های شگرف گذر داده‌اند و اینک تو فراخوان می‌شوی که سهم خود را بر دوش برداری. این به معنای پذیرش تعهدات سنگین و طاقت‌فرساست.

طبیعت و سیاست نمودار دو ساحت دوری و خطی حیات انسانی‌اند و هریک آبستن حقیقتی. یکی با آزادی کامل روح نسبت دارد و دیگری با تعهد و قید. ما فراخوان شده‌ایم که در آستان هر دو حقیقت حاضر شویم. اگرچه هریک ساز و نوایی متعارض با دیگری دارد.

منبع: مهر

بررسی

اندیشه اخلاقی در فرهنگ عربی

محمدعابد جابری از متفکران پرآوازه و جنجالی دهه‌های هشتاد و نود قرن بیستم در جهان عرب است. او از معدود متفکران مغرب عربی است که توانسته با مشرق عربی و روشنفکرانش تعامل و گفت‌وگویی انتقادی داشته باشد و همچنین نظریه‌های خود را در قالب ساختاری نظام‌مند عرضه کند. به علاوه جابری از متفکران بنام عرب است که کوشید با فاصله‌گیری از فضای معرفتی و گفتارهای حاکم بر جهان عرب در دهه‌های شصت و هفتاد میلادی پرسش‌های جدیدی مطرح کند. مجموعه چهار جلدی «نقد عقل عربی» جابری یکی از جنجالی‌ترین پروژه‌های فکری از نیمه سده گذشته تاکنون است. این پروژه با انتشار کتاب «تکوین عقل عربی» آغاز شد. هرچند پیش از آن ساختار این پروژه در دو کتاب قبلی او شکل گرفته بود: «ما و میراث فلسفی‌مان» و «گفتمان عربی معاصر». دو مجلد بعدی «ساختار عقل عربی» و «عقل سیاسی عربی» نام دارد. چهارگانه جابری پژوهشی است در دو حوزه عقل نظری و عقل عملی. این پژوهش همواره مورد توجه متفکران عرب و غیرعرب بوده است. جابری، نقد عقل عربی را اساس کار خود قرار داد چون بر این باور بود که تنها با نقد عقل عربی می‌توان به شالوده معرفتی خوانشی رسید که هم در فهم و نقد میراث، علمی و کارساز باشد و هم او را به روش و شیوه‌ای برساند که عقل عربی به کمک آن بتواند مساله خود را رفع کند. در نظر او می‌توان با نقد عقل عربی زمینه را برای خوانشی علمی و آگاهانه از گذشته فراهم کرد. جابری عقل عربی را نتیجه فرهنگی می‌داند که بر سه نظام معرفتی استوار است: نظام زبانی عربی یا بیان، نظام غنوسی ایرانی هرمسی یا عرفان و نظام عقلانی یونانی یا برهان. عمده آثار جابری، خاصه مجلدهای پیشین چهارگانه، را محمد آل‌مهدی به فارسی ترجمه کرده و به تازگی مجلد چهارم «نقد عقل عربی» را نیز ترجمه و منتشر کرده است: «عقلانیت اخلاق عربی و تاثیر ...

...

حضورش رقیب و مزاحم حضور خداوند در وجدان پارسیان است: «دو همزادبودن پادشاهی و دین نه‌تنها در نظام سیاسی اجتماعی پارسیان بلکه در دل رعایا نیز آنچنان جای داشت که اگر کسی ادعا می‌کرد خسرو را می‌پرستد، تعجب یا نکوهش کسی را برنمی‌انگیخت» (ص ۱۱) جابری چنین گفتمانی را «گفتمان اطاعت» نامیده و بر این باور است پس از آنکه دولت اموی وارد مرحله افول شد حتی در سرزمین فتح‌شده پارس که موطن این اخلاق بود خیزش‌های بسیاری علیه دولت شد و دولت برای جلوگیری از این وضعیت و انصراف مردم در پیوستن به «اجانب» و انقلابیون، نیازمند چنین اخلاقی شد. اما جابری تأکید دارد رخنه گفتمان اطاعت در فرهنگ عربی اسلامی نه‌تنها در اواخر دولت اموی بلکه پس از سرنگونی آن و از گذر آثاری چون کلیله‌ودمنه، ادب صغیر، ادب کبیر و رساله صحابه ابن‌مقفع و تاج‌الملوک جاحظ و عیون‌الاخبار ابن‌قتیبه و سپس ماوردی این رخنه و نفوذ ادامه داشته است.

عقلانیت اخلاق عربی و تأثیر سنت خسروانی
محمدعابد جابری
ترجمه: محمد آل‌مهدی
ناشر: اختران
قیمت: ۳۲۰۰۰ تومان

مرور

جامعه‌شناسی - تاریخ

نشر مرکز به‌تازگی کتابی در زمینه برنامه‌ریزی سیاسی و دانش سیاست‌گذاری با عنوان «جامعه‌شناسی- تاریخ اقدام عمومی» و با ترجمه مجید وحید منتشر کرده است. کتاب حاضر را دو متخصص صاحب‌نام رشته سیاست‌گذاری عمومی در فرانسه، رنو پر و ژیل پله، نوشته‌اند که در آن تحول این رشته در ایالات متحده آمریکا و فرانسه را دنبال کرده و نشان داده‌اند این رشته جدید چگونه علوم سیاسی در غرب را متحول کرده است. همچنین آنها نشان می‌دهند رشته سیاست‌گذاری عمومی، به‌رغم وابستگی به حوزه علوم سیاسی، به چه صورت از محصولات دیگر رشته‌های علوم اجتماعی و علوم انسانی نظیر جامعه‌شناسی و تاریخ بهره برده است. در نظر نویسندگان در مطالعه سیاست‌های عمومی دولت باید از جامعه‌شناسی تاریخی سیاست‌گذاری‌های عمومی گذر کرد و از امکانات رهیافت جامعه‌شناسی- تاریخ اقدام عمومی بهره برد تا ...

... جامعه‌شناسی تاریخی دولت زمینه‌ساز ظهور «جامعه‌شناسی- تاریخ اقدام عمومی» شده است و نویسندگان در این کتاب توانسته‌اند تمایز میان این دو را در بعد روش‌شناسی آشکار کنند.

جامعه‌شناسی - تاریخ اقدام عمومی
رنو پر، ژیل پله
ترجمه: مجید وحید
ناشر: مرکز
چاپ اول: ۱۳۹۶
قیمت: ۱۹۸۰۰ تومان

گفته‌ها

دو روایت از شریعتی

نشست نقد و بررسی کتاب‌های «فراسوی شریعتی: مدرنیته، جهان وطنی و اسلام در اندیشه سیاسی ایرانی» نوشته سیاوش صفاری و «علی شریعتی؛ ملاقاتی این‌بار متفاوت» نوشته عباس منوچهری در پژوهشکده روایت برگزار شد. هر دو کتاب به زبان انگلیسی نوشته شده‌اند و به تازگی با ترجمه علی خالندی به فارسی منتشر شده‌اند. در این نشست، احسان شریعتی، عباس منوچهری، حسین مصباحیان و مترجم کتاب حضور داشتند. در ادامه گزیده‌ای از سخنرانی شریعتی، منوچهری و مصباحیان را به نقل از ایران‌آنلاین می‌خوانید:

شریعتی با نمایندگان لیبرالیسم اسلامی فرق داشت

حسین مصباحیان سخنرانی خود را صرفا به معرفی کتاب سیاوش صفاری اختصاص داد. به زعم او، رویکرد صفاری در این کتاب اگزیستانسیالیستی به معنای سیاسی کلمه است و از دغدغه شخصی او بر می‌خیزد. مصباحیان به چهار ...

...

الهیات رهایی‌بخش شریعتی، بیشتر در غرب محل توجه است

... دیگر به صورت یک مجموعه از آرای شریعتی درآورده است که ضمن دربرداشتن اندیشه شریعتی به نوعی دربردارنده تاثیراتی وی (منوچهری) از آرای شریعتی نیز است. منوچهری تاکید کرد که موضوعات بیشتر حول الهیات رهایی‌بخش شریعتی است چراکه این موضوعات بیشتر در غرب محل توجه است. او اولین مواجهه خود را با آرای شریعتی در سال ۵۳ دانست (آن زمان که به عنوان دانشجو در دانشگاه شیراز مشغول تحصیل بود) و تاکید کرد که از طریق سیف‌الله داد، با شریعتی آشنا شده است.

بررسی

میدان دانشگاه

پی‌یر بوردیو جامعه‌شناس و مردم‌شناس سرشناس و تأثیرگذار فرانسوی است که در ایران نیز متفکری کاملا شناخته‌شده است. بسیاری از آثار بوردیو به فارسی ترجمه شده‌اند و به‌تازگی نیز یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین آثارش با ترجمه حسن چاوشیان به فارسی ترجمه و منتشر شده است: «انسان دانشگاهی» که در سال ۱۹۸۴ منتشر شده بود. این کتاب پس از انتشار بسیار جنجالی و تأثیرگذار بود چنانکه در ایران نیز پایان‌نامه‌های بسیاری درباره آن نوشته شده است. بوردیو در مقدمه کتاب می‌نویسد: «من در نوشتن این کتاب هیچ ملاحظه و پروایی به خرج نداده‌ام، اما یقین دارم که نشانی از بدخواهی و کین‌توزی هم در آن نیست».

کتاب حاضر را اثری کلاسیک از بوردیو می‌دانند که در آن سازوکارهای «دانشگاه» به سان یک «میدان» بررسی می‌شود. او دانشگاه را مانند بسیاری از حوزه‌های اجتماعی و حرفه‌ای در اقتباسی که از فیزیک می‌کند، به سان میدانی در نظر می‌گیرد که در آن با نوعی تقسیم امتیازات مادی مواجهیم. در نظر بوردیو، میدان‌ها پهنه‌هایی‌اند که در آن نوعی تقسیم امتیازها وجود دارد. بوردیو در این کتاب به نقد رادیکال از آموزش عالی فرانسه می‌پردازد. در نظر بوردیو نظام آموزش دانشگاهی میدان نیروهاست و می‌تواند در خدمت بازتولید نابرابری‌های سرمایه فرهنگی باشد و از طریق نظام معانی مسلط، نوعی خشونت نمادین به وجود آورد. به باور بوردیو نظام سلطه معرفتی بر حوزه درس و بحث و آموزش و پژوهش باعث می‌شود خشونتی بر افکار و اذهان اعمال شود. در نظر او اگر بپذیریم خشونتی که پلیس در خیابان نشان می‌دهد یا در زندان به کار می‌رود خشونت فیزیکی است، خشونتی که بر فضای یادگیری و اندیشیدن و فهمیدن سایه می‌اندازد، به مراتب بدتر است. در نظر او تلاش برای کشف آثار و نتایج تعلق‌داشتن به میدان دانشگاهی ...

... جفت‌واژه‌های متضادی که غالبا مشخصه برساخت علمی دنیای اجتماعی است، بلکه همچنین مفاهیم مورد استفاده‌اش که غالبا چیزی بیش از تصورات عقل سلیمی نیست که به صورت غیرانتقادی و نیندیشیده وارد گفتمان علمی و پژوهشی شده‌اند یا مسائلی که برای مطالعه برمی‌گزیند، (که به‌وفور چیزی جز روایت‌هایی از آخرین «مسائل اجتماعی» روز نیست که به صورتی کم‌وبیش ماهرانه تغییر چهره یافته) همگی سرچشمه و تکوین اجتماعی دارند.

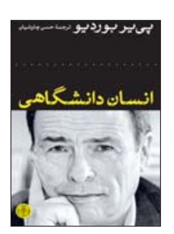

انسان دانشگاهی
پی‌یر بوردیو
ترجمه: حسن چاوشیان
ناشر: پارسه
چاپ اول: ۱۳۹۶
قیمت: ۵۵۰۰۰ تومان